

DIE KIND AS EK-VERTELLER IN
DRIE AFRIKAANSE JEUGVERHALE

deur

GRETEL WYBENGA

Verhandeling voorgelê ter vervulling
van die vereistes vir die graad

MAGISTER ARTIUM

in die Fakulteit Lettere en Wysbegeerte
aan die Potchefstroomse Universiteit vir
Christelike Hoër Onderwys

Studieleier: Dr. Elsabe Steenberg

DESEMBER, 1983

(i)

Geldelike bystand van die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing word hiermee erken. Menings in hierdie werk uitgespreek of gevolgtrekkings waartoe geraak is, is die van die skrywer en moet in geen geval beskou word as 'n weergawe van die menings of gevolgtrekkings van die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing nie.

DANKBETUIGING

Hiermee wil ek graag my dank uitspreek teenoor persone en instansies wat op direkte of indirekte wyse behulpsaam was met die totstandkoming van die verhandeling:

my studieleier, dr. Elsabe Steenberg, vir haar besielende leiding;

al die leermeesters wat oor die jare tot my vorming bygedra het en in die besonder prof. T.T. Cloete;

mev. Elza van Rooyen vir die tikwerk;

die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing vir navorsingsmateriaal;

die Instituut vir Eietydse Geskiedenis in Bloemfontein vir resensies en die Instituut vir Navorsing in Kinderlektuur aan die Potchefstroomse Universiteit vir nodige inligting;

my man, veral vir stimulerende gesprekke, en my kinders vir geduld;

my ouers, vir hulle jarelange ondersteuning en belangstelling in my doen en late.

I N H O U DBLADSYAFDELING A : TEORETIESE BEGRONDING VAN DIE EK-VERTELLING EN 'N TERREINAFBAKENING RONDOM DIE BEGRIP *JEUGBOEK*

<u>HOOFSTUK 1 : INLEIDING</u>	1
<u>HOOFSTUK 2 : RONDOM DIE EK-VERTELLER</u>	6
2.1 Perspektief, ek-vertellers en fokalisators	6
2.1.1 Interne vertellers : grade van teenwoordigheid	11
2.1.2 Tipologieë : Lintvelt en Genette	16
2.1.3 Die ontologiese status van die verteller	19
2.2 Strukturele kenmerke van die ek-vertelling	31
2.2.1 Twee tydslae, twee ekke	31
2.2.2 Randfigure en relatiewe werklikhede	35
2.2.3 Nie-noodwendigheid van intimiteit	38
2.2.4 Die verwantskap met nie-fiksionele vorme	46
<u>HOOFSTUK 3 : DIE JEUGBOEK EN LITERATUUR</u>	52
3.1 Onderskeidingskriteria	52
3.1.1 Verabsoluttering van ouderdom en ontwikkelingsfase	52
3.1.2 Vanuit die <i>perspektief van die kind</i>	56
3.2 Die kinder-ek-verteller en Lena in <u>Die Betlehem-ster</u>	59
3.2.1 Die kunsmatigheid rondom 'n kinder-ek-verteller	59
3.2.2 Tema en ironie	61
3.2.3 Struktuur	69
3.2.4 Outeursinmenging	73
3.2.5 Die leser en die beperkte ek-verteller	76

3.3	Opmerkings en gevolgtrekkings ten opsigte van die eiesoortigheid van die jeugboek	80
3.4	Rondom die Afrikaanse jeugboek	90
<u>AFDELING B : BESPREKING VAN DRIE AFRIKAANSE JEUGBOEKE MET 'N KINDER-EK-VERTELLER:</u>		99
	<u>Skrik kom huis toe</u> van Dolf van Niekerk	
	<u>Woorde is soos wors</u> van Rona Rupert	
	<u>Boom bomer boomste</u> van Elsabe Steenberg	
<u>HOOFSTUK 4 : SKRIK KOM HUIS TOE VAN DOLF VAN NIEKERK</u>		100
4.1	Wie mag vir <u>Skrik</u> lees?	100
4.2	Verteller, fokalisator en verteltempo	106
4.3	Die opbou van die verhaal	120
4.4	Albert	125
4.4.1	Vreemdeling in 'n vreemde wêreld	126
4.4.2	Sintuiglike waarneming en menseverhoudings	142
4.4.3	Die duiwe	155
4.5	Paradoks en ironie	166
4.6	Slotsom	171
<u>HOOFSTUK 5 : WOORDE IS SOOS WORS VAN RONA RUPERT</u>		174
5.1	Verteller en fokalisator; diëgesis en mimesis	174
5.1.1	Waarom <i>het ge-</i> ?	184
5.2	Tyd en verteltempo	192
5.3	Tema, titel en epiloog	202
5.4	Josias	208
5.4.1	Waarneming	216
5.4.2	Josias, Meyer en die Sirkus	220

5.4.3	Josias en sy gesin	226
5.5	Nogmaals oor woorde	232
5.6	Slotsom	235
<u>HOOFSTUK 6 : BOOM BOMER BOOMSTE VAN ELSABE STEENBERG</u>		239
6.1	Vertellers en fokalisators	239
6.1.1	Eenheid in 'n meervoudige vertelling	239
6.1.2	Meervoudige vertellers : tematies verantwoord	243
6.1.3	Fokalisering	245
6.2	Philla - 'n <i>Struwwelpeter</i> ?	250
6.2.1	Boom bomer boomste	258
6.2.2	Philla, Gouelokkies en die tema	264
6.3	Helet	274
6.4	Slotsom	278
<u>SAMEVATTING</u>		282
<u>BIBLIOGRAFIE</u>		285
<u>SUMMARY</u>		296